

INFORMÁCIÓK

Kiss Árpád a magyar pedagógia megújulásáért (Emlékezés Debrecenben születése 90-ik évfordulóján)

Kiss Árpád Erdélyben született Cserhátfaluban, Brassó megyében 1907. április 21-én. Gimnáziumi tanulmányait Brassóban kezdte, majd Balassagyarmaton fejezte be. Francia és német nyelv- és irodalom szakon tanári képzést a Budapesti Tudományegyetemen szerzett, és ugyanott doktorált francia filológiából, filozófiából és pszichológiából. Egyetemi magántanári képzést pedagógiából a Debreceni *Tisza István* Tudományegyetem bölcsészkarán nyert 1946-ban. Tanári hivatása gyakorlatát 1932-től Balassagyarmaton a reálgimnáziumban kezdte, majd 1939-től a Debreceni Tudományegyetem Gyakorló iskolájában folytatta.

Már a harmincas években felismerte közoktatásunk műveltségterjesztő tevékenysége beszűkült határait, és 1940-ben a Protestáns Tanügyi Szemlében – *Németh Lászlóval*, *Veres Péterrel* egyvéleményen – az általános műveltségnek népünk felnövekvő nemzedéke körében szélesebb és magasabb szintre emelését, a paraszt és munkás osztály gyermekei számára a közép- és felsőfokú tanulás lehetősége biztosítását sürgette. A második világháború befejeztével. *Kiss Árpád*, aki 1944-ben az Országos Közoktatási Tanácsnál dolgozott, majd amikor az 1945 nyarától ezt átszervezték, az Országos Nevelési Tanácsnál működött, – vállalta a magyar köznevelés reform-munkálatainak beindítását, sikeres irányító munkával dolgozva ott 1948-ig, a „fordulat évéig”, amikor a kommunista állam és párhatalom azt megszüntette. Ezt követően 1948–56 között egy évig működött az Országos Neveléstudományi Intézetben, majd tanítóképzőbe, később egy általános iskolába került, és elszervezte Kistarcsán a „kitelepítettek” megaláztatását is – a burzsoá pedológia és pedagógia téren folytatott „reakciós” munkájáért.

A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkar, Pedagógiai Intézete megszerezte *Kiss Árpád* családjától dolgozószobája bútorzatát, könyvtárát, kéziratait, és 1997 áprilisában, születése 90-ik évfordulója alkalmából a Pedagógiai Intézetben tudományos ülésen emlékezett meg a magyar közoktatásunk e kiváló személyiségéről. Az emlékünnepeken az ország minden részéből számos felsőfokú pedagógusképző intézmény, tudományos kutató intézet képviselői, minisztériumi és közéleti személyiségek, tisztelők, és mi néhányan közvetlen ismerői és reformmunkásságában vele együttműködő barátai, és családtagjai vettek részt. Az emlékünnepeken elsőként a KLTE rektora, *Bazsa György* emlékezett „*Kiss Árpád*, a debreceni egyetem gyakorló gimnáziuma tanára és egyetemi tanár”, *Báthory Zoltán* a Művelődési és Közoktatási Minisztérium helyettese államtitkára *Kiss Árpádról* – egykori tanáráról, – mint a neveléstudomány és a korszerű pedagógia kiemelkedő hazai művelőjéről beszélt. Személyes élményei alapján szólt a személyiségformáló pedagógusról, a magyar reformpedagógia kiemelkedő hazai művelőjéről, aki ha nem is alkotta rendszerbe foglaltan elméletét, de nagy mértékben járult hozzá, hogy a pedagógia – más tudományos „provinciái” között – önálló és jó nevelőhatékonyágú diszciplínává váljék. *Kozma Tamás* egyetemi tanár, a KLTE Pedagógiai Tanszékének vezetője, aki a „*Kiss Árpád-gyűjtemény*”-t – amely mintegy tízezer magyar és idegen (főleg francia) nyelvű könyvet, köztük saját műveit, fordításait és kéziratait, a negyvenes és ötvenes években keletkezett oktatáspolitikai dokumentumokat, és még kiadásra váró emlékiratait, levelezéseit és feljegyzéseit tartalmazza, – mint kiállítást bemutatta és ünnepélyesen az egyetem vezetőségétől átvette és a nagyközönségnek használatra átadta azt. Előadásában méltatta *Kiss Árpádnak*, az egyetem gyakorlóiskolája egykori tanárának, és magántanárának tudományos munkásságát, nagyjelentőségű oktatáspolitikai tevékenységét, *Piaget* műveinek szakszerű fordítását, iskolateremtő és népszerűsítő érdemeit. Kiemelte, hogy a kommunista rezsim korszakában, egy szovjet hatalom oktatáspolitikája hatása alá kerülő „szocialista pedagógia” uralma időszakában volt bátorsága vállalni – vele együtt működő társaival (*Kovács Máté*, *Simon László* minisztériumi funkcionáriusok, *Mérei Ferenc*, *Faragó László*, *Kemény Gábor*, *Karácsony Sándor*, *Barra György*, *Várkonyi Dezső* (*Hildebrand*), *Kiss Tihamér*, *Dénes Magda*, *V. Binét Ágnes*, *Herman Alice*, és mások) egy „alternatív” pedagógiai irányzat (a genfi *Claparède*, *Bovet*,

Információk

Piaget, Ferriere megalapozta „*école active*”= cselekvő iskolához hasonló, egykor *Nagy László* érdeklődéslektanára is támaszkodó) reformpedagógia terjesztését.

Kiss Árpád életművéről, kiemelkedő oktatásmetodikai reformpedagógiai törekvéseiről, ezt közismertté tevő tevékenységéről már korábban is jelentek meg értékelő közlemények, – mint 75-ik születésnapján 1982-ben *Zibolen Endre, Báthory Zoltán, Simon Gyula, Vaskó László*, 1985-ben *Gelencsér Attila*, 1990-ben *Horváth Árpád* műve. Örülhetünk, hogy ez évforduló alkalmából az Országos Pedagógiai Könyvtár és múzeum „A magyar pedagógiai gondolkodás klasszikusai” sorozatban újra megjelentette *Faragó László és Kiss Árpád: Az új nevelés kérdései* című művét. Örvedetes az is, hogy a Magyar Művelődési és Közoktatási Minisztérium a pedagógia Magyar Kultúra Napján kiemelkedő kutatóinak „Kiss Árpád”-díjat is oszt.

Kiss Tihamér

Emlékeztető

a Gyógypedagógiai Albizottság 1997. április 29-én tartott üléséről

Az MTA Pedagógiai Bizottság Gyógypedagógiai Albizottsága 1997. április 29-én tartott ülésének fő témája „*Az egyetemi szintű gyógypedagógusképzés*” volt. A Bizottság tagjai előzetes vitaanyagot kaptak, amely az egyetemi szintű gyógypedagógusképzés képesítési követelményeinek tömör összegzését tartalmazta. Az ülés napirendjén szerepelt még az *Albizottság vezetőségének újraválasztása*.

A témát bevezető előadást *Illyés Sándor* egyetemi tanár, főiskolai főigazgató tartotta. Az előadó összehasonlította a magyar gyógypedagógusképzés és más hazai pedagógusképzések képesítési követelményeinek különbözőségeit, kiemelte a gyógypedagógusképzés specialitásait. Ez utóbbi kiterjed a sérült népesség teljes körére és valamennyi életkori szakaszára, beleértve a felnőttkort is; a pedagógiai tevékenységekre való felkészítés mellett hangsúlyos szerepet kap a különböző terápiás és rehabilitációs eljárásokra való felkészítés. A nemzetközi összehasonlításban kiemelte, hogy a külföldi gyógypedagógusképzések döntő többsége egyetemeken történik; ez lehetővé teszi a gyógypedagógiai témák kutatásához kapcsolódó tudományos továbbképzést és tudományos fokozat megszerzését. – Az egyetemi szintű gyógypedagógusképzés hazai bevezetésének alapfeltételei a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán adóttak. A főiskolai szintű gyógypedagógiai tanári diploma megszerzése mellett lehetőség nyílik az egyetemi szintű okleveles gyógypedagógus végzettség megszerzésére is. A képesítési követelmények akkreditálása után a jelenleg is működő, főiskolai szintű gyógypedagógiai szakok közül kezdeti lépésként három-négy szak egyetemi szintű képzése megindítható. Elkészült az egyetemi szintű gyógypedagógusképzés tanterve, a személyi feltételek kialakítása folyamatban van.

A vita folyamatában kérdések és hozzászólások, kiegészítő észrevételek hangzottak el, amelyek egybehangzóan támogatták az egyetemi képzés bevezetését; ezek rövid összefoglalása:

- A sérült népesség egyes csoportjaira (pl. autisták, halmozottan sérültek) önálló szakosodás nem alakult ki eddig; ennek a hiánynak a pótlása részben szakemberigényt elégítene ki, részben a túlspecializáltság irányába hatna. A főiskolai és egyetemi szintű képzéssel megszerezhető kompetenciák karakterisztikusabb megkülönböztetése lenne szükséges.
- A képesítési követelményben a gyógypedagógiai ellátórendszerekben való szerepvállalás mellett jelenjen meg a gyógypedagógus kompetenciakörében a rehabilitációs feladatok ellátására, illetve a különböző típusú segítő szakemberekből álló team-ekben való együttműködésre irányuló felkészültség is.
- A közoktatási törvényben alkalmazott fogyatékosági kategóriának, a „más fogyatékoság”-nak a gyógypedagógusképzés továbbfejlesztésében szerepet kell kapnia; ehhez hasonlóan szükséges az integrált nevelésre való felkészítés, nemcsak egy-egy szakon, hanem kitekintést adva a gyógypedagógia szélesebb területére is.
- Megoldandó a főiskolai és az egyetemi szintű képzés közötti átmenet, az egyetemi szintű képzésre való felvétel, a nem gyógypedagógiai egyetemi szakokon tanulók felvételének kérdése is; kérdésként merült fel az egyetemi képzéshez kapcsolódó gyakorlatok szerepe.